

Test model. Bacalaureat 2013 varianta 3

elaborat de catedra de matematica din C.NC.V.

*propuneri *rezolvari *comentarii

SUBIECTUL I

- 5p 1. Fie z_1, z_2 solutiile complexe ale ecuatiei $z^2 - 2z + 4 = 0$.
Sa se calculeze $|z_1|^2 + |z_2|^2$.
- 5p 2. Sa se rezolve ecuatia $2^{\lg x} + 2^{\lg x^2} = 2$.
- 5p 3. Sa se determine numarul termenilor rationali ai dezvoltarii $(\sqrt[3]{2} + \sqrt[2]{3})^{99}$.
- 5p 4. Daca M este mijlocul segmentului $[AB]$,
atunci pentru orice punct O din plan, $\vec{OA} + \vec{OB} = 20\vec{M}$.
- 5p 5. Se considera paralelogramul $ABCD$ cu diagonalele $AC = 8$, $BD = 6$ care fac un unghi de 30° . Sa se calculeze aria paralelogramului.
- 5p 6. Sa se calculeze $\sin 75^\circ - \sin 15^\circ$.

SUBIECTUL II

1. Se considera sistemul
$$\begin{cases} mx + y + z = 1 \\ x + my + z = m \\ x + y + mz = 1 \end{cases}, m \in R$$
- 5p a) Aratati ca valoarea determinantului sistemului este $(m + 2)(m - 1)^2$.
- 5p b) Aflati valorile lui m pentru care sistemul este compatibil determinat si sa se rezolve in acest caz.
- 5p c) Aflati valorile lui m pentru care sistemul este compatibil nedeterminat si sa se rezolve in acest caz.
2. Se considera polinomul $f \in C[X]$, $f = (X + i)^4 + (X - i)^4$.
- 5p a) Sa se calculeze $f(1)$.
- 5p b) Sa se determine restul impartirii polinomului f la $X^2 + 1$.
- 5p c) Sa se demonstreze ca f are toate radacinile reale.

SUBIECTUL III

1. Fie functia $f: R \rightarrow R$,
$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{x} - \frac{1}{e^{x-1}}, & \text{daca } x \neq 0 \\ \frac{1}{2}, & \text{daca } x = 0 \end{cases}$$
- 5p a) Sa se arate ca $f(x) > 0$, pentru orice $x > 0$.
- 5p b) Sa se arate ca f este continua in $x_0 = 0$.
- 5p c) Sa se studieze derivabilitatea functiei f in $x_0 = 0$.
2. Se considera functia $f: [0, \frac{\pi}{2}] \rightarrow R$, $f(x) = x^2 \sin x$.
- 5p a) Sa se arate ca exista numerele reale a, b, c astfel incat functia $F: [0, \frac{\pi}{2}] \rightarrow R$, $F(x) = (ax^2 + b) \cos x + cx \sin x$ sa fie o primitiva a functiei f .
- 5p b) Sa se calculeze $\int_{\frac{1}{\pi}}^{\frac{2}{\pi}} f\left(\frac{1}{2x}\right) dx$
- 5p c) Sa se calculeze aria suprafetei plane cuprinse intre graficul functiei f si graficul functiei $g: [0, \frac{\pi}{2}] \rightarrow R$, $g(x) = \pi x - x^2$.

Subiectul I

1. Fie z_1, z_2 solutiile complexe ale ecuatiei $z^2 - 2z + 4 = 0$. Sa se calculeze $|z_1|^2 + |z_2|^2$.

Cum gandim ? Varianta 1 Rezolvand ecuatia obtinem: $z_1 = 1 + i\sqrt{3}$, $z_2 = 1 - i\sqrt{3}$, de unde rezulta $z_1 ^2 + z_2 ^2 = 4 + 4 = 8$. Varianta 2 Radacinile ecuatiei fiind complexe si conjugate avem: $z_1 z_2 = z_1 \cdot \overline{z_1} = z_1 ^2$ $z_1 z_2 = \overline{z_2} \cdot z_2 = z_2 ^2$ Asadar $ z_1 ^2 + z_2 ^2 = 2z_1 z_2 = 2 \cdot 4 = 8$.	Ce trebuie sa stim ? - rezolvarea ecuatiei de gradul 2 cu discriminantul negativ - definitia modulului unui numar complex - conjugatul unui numar complex - relatiile lui Viete

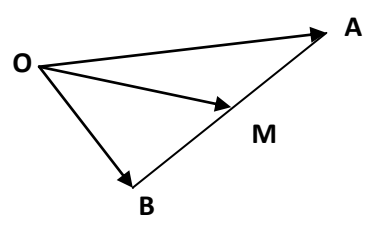
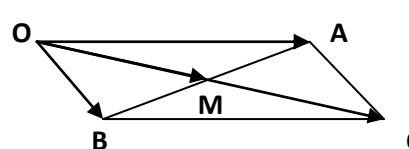
2. Sa se rezolve ecuatia: $2^{\lg x} + 2^{\lg x^2} = 2$.

Cum gandim ? Ecuatia se scrie succesiv: $2^{\lg x} + 2^{2\lg x} - 2 = 0$, $(2^{\lg x})^2 + 2^{\lg x} - 2 = 0$ de unde rezulta: 1) $2^{\lg x} = 1$, $\lg x = 0$, $x = 1$ 2) $2^{\lg x} = -2$, $x \in \emptyset$. Asadar $S = \{1\}$.	Ce trebuie sa stim ? - proprietatile logaritmulor - proprietatile puterilor

3. Sa se determine numarul termenilor rationali ai dezvoltarii: $(\sqrt[3]{2} + \sqrt[2]{3})^{99}$.

Cum gandim ? $T_{k+1} = C_{99}^k \cdot 2^{\frac{99-k}{3}} \cdot 3^{\frac{k}{2}} = C_{99}^k \cdot 2^{33-\frac{k}{3}} \cdot 3^{\frac{k}{2}}$ Puterile lui 2 si 3 trebuie sa fie intregi, deci k trebuie sa fie multiplu de 6, $0 \leq k \leq 99$. Intre 0 si 99 exista 17 multipli de 6. Deci numarul termenilor rationali este 17.	Ce trebuie sa stim ? - formula termenului general al unei dezvoltari - conditia ca un numar sa fie rational

4. Dacă M este mijlocul segmentului $[AB]$ atunci pentru orice punct O din plan $\vec{OA} + \vec{OB} = 2\vec{OM}$.

Cum gandim ? Varianta 1 $\Delta AOM: \vec{OM} = \vec{OA} + \vec{AM}$ (regula triunghiului) $\Delta BOM: \vec{OM} = \vec{OB} + \vec{BM}$. Adunand cele doua relatii si tinand seama ca $\vec{AM} + \vec{BM} = \vec{0}$ (cei doi vectori sunt opusi) rezulta $2\vec{OM} = \vec{OA} + \vec{OB}$. Varianta 2 Construim paralelogramul $AOBC$. Atunci $\vec{OA} + \vec{OB} = \vec{OC} = 2\vec{OM}$		Ce trebuie sa stim ? - adunarea vectorilor folosind regula triunghiului, regula paralelogramului si relatia lui Chasles - vectori opusi

5. Se considera paralelogramul $ABCD$ cu diagonalele $AC = 8$ si $BD = 6$ care fac un unghi de 30° . Sa se calculeze aria paralelogramului.

Cum gandim ? Varianta 1 Mediana intr-un triunghi il imparte in doua triunghiuri de arii egale. Notand O centrul paralelogramului, obtinem: aria $AOB =$ aria $BOC =$ aria $COD =$ aria AOD. Deci aria $ABCD = 4$ aria $AOD = 4 \cdot \frac{4 \cdot 3 \cdot \sin 30^\circ}{2} = 12$. Varianta 2 Aplicam formula direct: aria $ABCD = \frac{AC \cdot BD \cdot \sin 30^\circ}{2} = 12$	Ce trebuie sa stim ? - aria unui triunghi cand se cunosc doua laturi si unghiul dintre ele - aria unui paralelogram cand se cunosc diagonalele d_1, d_2 si unghiul α dintre ele: $A = \frac{d_1 \cdot d_2 \cdot \sin \alpha}{2}$

6. Sa se calculeze $\sin 75^\circ - \sin 15^\circ$.

Cum gandim ? Varianta 1 $\sin 75^\circ - \sin 15^\circ = 2 \sin \frac{75^\circ - 15^\circ}{2} \cos \frac{75^\circ + 15^\circ}{2} = 2 \sin 30^\circ \cos 45^\circ = \frac{\sqrt{2}}{2}$ Varianta 2 $\sin 75^\circ = \sin(45^\circ + 30^\circ) = \frac{\sqrt{2}}{4}(\sqrt{3} + 1)$ $\sin 15^\circ = \sin(45^\circ - 30^\circ) = \frac{\sqrt{2}}{4}(\sqrt{3} - 1).$ Asadar $\sin 75^\circ - \sin 15^\circ = \frac{\sqrt{2}}{2}$	Ce trebuie sa stim ? - transformarea diferentei in produs - scrierea unui unghi in functie de alte unghiuri carora li se pot calcula mai usor valorile functiilor trigonometrice

Subiectul II

1. Se considera sistemul :
$$\begin{cases} mx + y + z = 1 \\ x + my + z = m \\ x + y + mz = 1 \end{cases}, \quad m \in \mathbb{R}$$

- a) Sa se arate ca determinantul sistemului are valoarea $(m+2)(m-1)^2$.
 b) Aflati valorile lui m pentru care sistemul este compatibil determinat si rezolvati sistemul in acest caz.
 c) Aflati valorile lui m pentru care sistemul este compatibil nedeterminat si rezolvati sistemul in acest caz.

a)

Cum gandim ? Varianta 1 Folosim regula lui Sarrus sau regula triunghiului si obtinem: $\Delta = m^3 + 1 + 1 - m - m - m = m^3 - 3m + 2 = m^3 - m - 2m + 2 =$ $= m(m^2 - 1) - 2(m - 1) = (m - 1)(m^2 + m - 2) = (m - 1)^2(m + 2)$ Varianta 2 Folosim proprietatile determinantilor: $\Delta = \begin{vmatrix} m & 1 & 1 \\ 1 & m & 1 \\ 1 & 1 & m \end{vmatrix} \xrightarrow{l_1 \rightarrow l_1 + l_2 + l_3} \begin{vmatrix} m+2 & m+2 & m+2 \\ 1 & m & 1 \\ 1 & 1 & m \end{vmatrix} =$ $= (m+2) \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & m & 1 \\ 1 & 1 & m \end{vmatrix} \xrightarrow{\substack{c_2 - c_1 \\ c_3 - c_1}} (m+2) \begin{vmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 1 & m-1 & 0 \\ 1 & 0 & m-1 \end{vmatrix} = (m+2)(m-1)^2$	Ce trebuie sa stim ? • calculul determinantilor folosind regula lui Sarrus sau regula triunghiului • calculul determinantilor folosind proprietatile lor • factorizarea unei expresii

b)

Cum gandim ? Sistemul este compatibil determinat daca $m \in \mathbb{R} - \{-2, 1\}$ $\Delta_x = \begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ m & m & 1 \\ 1 & 1 & m \end{vmatrix} = 0, \text{ deoarece primele doua coloane sunt egale}$ $\Delta_y = \begin{vmatrix} m & 1 & 1 \\ 1 & m & 1 \\ 1 & 1 & m \end{vmatrix} = \Delta = (m-1)^2(m+2)$ $\Delta_z = \begin{vmatrix} m & 1 & 1 \\ 1 & m & m \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = 0, \text{ deoarece ultimele doua coloane sunt egale.}$ Atunci : $x = \frac{\Delta_x}{\Delta} = 0; \quad y = \frac{\Delta_y}{\Delta}; \quad z = \frac{\Delta_z}{\Delta}$. Solutie unica: $(0, 1, 0)$	Ce trebuie sa stim ? • conditia ca un sistem sa fie compatibil determinat • teorema lui Cramer

c)

Cum gandim ?	Ce trebuie sa stim ?
1) Daca $m=1$ sistemul este compatibil dublu nedeterminat reducandu-se la ecuatiile $x + y + z = 1$ cu solutiile $(1 - \alpha - \beta, \alpha, \beta)$ $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$. 2) Daca $m=2$ consideram $\Delta_{princ} = \begin{vmatrix} -2 & 1 \\ 1 & -2 \end{vmatrix} = 3 \neq 0$ ($\Delta = 0$) si $\Delta_{car} = \begin{vmatrix} -2 & 1 & 1 \\ 1 & -2 & -2 \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = 0 \quad (c_2 = c_3). \text{ Notam } z = \alpha$ Sistemul este compatibil simplu nedeterminat $\begin{cases} -2x + y = 1 - \alpha \\ x - 2y = -2 - \alpha \end{cases}, \alpha \in \mathbb{R}$ cu solutiile $(\alpha, \alpha + 1, \alpha), \alpha \in \mathbb{R}$.	- denumirea determinantului principal si a minorilor caracteristici - conditia de compatibilitate a unui sistem (teorema lui Rouché) - stabilirea ecuatiilor principale si secundare; a necunoscutelor principale si secundare - echivalenta sistemelor

2. Se considera polinomul $f \in C[X], f = (X + i)^4 + (X - i)^4$.
- Sa se calculeze $f(1)$
  - Sa se determine restul impartirii polinomului f la $X^2 + 1$
  - Sa se demonstreze ca polinomul f are toate radacinile reale.

a)

Cum gandim ?	Ce trebuie sa stim ?
Varianta 1 $f(1) = (1 + i)^4 + (1 - i)^4 = [(1 + i)^2]^2 + [(1 - i)^2]^2 = (2i)^2 + (-2i)^2 = -8$ Varianta 2 Efectuam calculele : $(X + i)^4 = X^4 + 4iX^3 - 6X^2 - 4iX + 1$ $(X - i)^4 = X^4 - 4iX^3 - 6X^2 + 4iX + 1$ Atunci $f = 2X^4 - 12X^2 + 2$ si $f(1) = -8$.	- dezvoltarea binomului (formula lui Newton) - puterile lui i - valoarea unui polinom intr-un punct

b)

Cum gandim ?	Ce trebuie sa stim ?
Varianta 1 Scriem teorema impartirii cu rest: $f = (X^2 + 1)q + r, \text{ grad } r < \text{grad}(X^2 + 1)$ $(X + i)^4 + (X - i)^4 = (X^2 + 1)q + aX + b$. Luand $x = i$ in functia polinomiala asociata rezulta $(2i)^4 = 0 \cdot q + ai + b, ai + b = 16$. Deci $r = 16$ Varianta 2 Impartim direct polinomul $f = 2X^4 - 12X^2 + 2$ la $X^2 + 1$ si gasim $r = 16$.	- teorema impartirii cu rest - impartirea a doua polinoame

c)

Cum gandim ?

Varianta 1

Ecuatia atasata polinomului este $(x+i)^4 + (x-i)^4 = 0$ sau $(x+i)^4 = -(x-i)^4$. Luand modulul, obtinem: $|x+i|^4 = |x-i|^4$ si tinand seama ca modulul este pozitiv avem $|x+i| = |x-i|$. Punand $x = a + bi$, $a, b \in \mathbb{R}$ avem $|a + (b+1)i| = |a + (b-1)i|$ sau $a^2 + (b+1)^2 = a^2 + (b-1)^2$ de unde $b = 0$ adica $x \in \mathbb{R}$.

Varianta 2

Rezolvam ecuatia atasata polinomului $f = 2X^4 - 12X^2 + 2$, $2x^4 - 12x^2 + 2 = 0$ si obtinem :

1) $x^2 = 3 + 2\sqrt{2}$ deci $x_{1,2} = \pm\sqrt{3 + 2\sqrt{2}} \in \mathbb{R}$

2) $x^2 = 3 - 2\sqrt{2}$ deci $x_{3,4} = \pm\sqrt{3 - 2\sqrt{2}} \in \mathbb{R}$.

Varianta 3

Consideram functia polinomiala atasata $f(x) = 2x^4 - 12x^2 + 2$, $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ si determinam numarul de radacini reale folosind sirul lui Rolle:

- calculam radacinile derivatei:
 $f'(x) = 8x^3 - 24x = 0$, $x_1 = 0, x_{2,3} = \pm\sqrt{3}$
- determinam semnele valorilor functiei in radacinile derivatei precum si semnele limitelor functiei la $\pm\infty$:
 $f(0) = +2$, $f(\pm\sqrt{3}) = -16$, $\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = +\infty$
- alcatuim sirul lui Rolle :

x	$-\infty$	$-\sqrt{3}$	0	$\sqrt{3}$	$+\infty$
$f(x)$	$+$	$-$	$+$	$-$	$+$

Deoarece exista patru schimbari de semn, functia are patru zerouri, deci polinomul are patru radacini reale.

Varianta 4

Ecuatia atasata se scrie: $\left(\frac{x+i}{x-i}\right)^4 = -1 = \cos \pi + i \sin \pi$. Folosind formula

prin care deducem radacinile de ordin 4 ale unui numar complex scriem succesiv:

$$\frac{x_k + i}{x_k - i} = \cos \frac{\pi + 2k\pi}{4} + i \sin \frac{\pi + 2k\pi}{4}, \quad k \in \{0,1,2,3\}$$
 si notand

$$\varphi = \frac{\pi + 2k\pi}{4} \quad \text{avem} \quad x_k = \frac{\sin \varphi - i(1 + \cos \varphi)}{1 - \cos \varphi - i \sin \varphi} =$$

$$= \frac{2 \sin \frac{\varphi}{2} \cos \frac{\varphi}{2} - 2i \cos^2 \frac{\varphi}{2}}{2 \sin^2 \frac{\varphi}{2} - 2i \sin \frac{\varphi}{2} \cos \frac{\varphi}{2}} = \frac{2 \cos \frac{\varphi}{2} \left(\sin \frac{\varphi}{2} - i \cos \frac{\varphi}{2} \right)}{2 \sin \frac{\varphi}{2} \left(\sin \frac{\varphi}{2} - i \cos \frac{\varphi}{2} \right)} = \operatorname{ctg} \frac{\varphi}{2}.$$

Ce trebuie sa stim ?

- modulul unui numar complex
- forma algebrica a unui numar complex
- rezolvarea unei ecuatii bipatrate
- scrierea unui numar complex sub forma trigonometrica
- radacina de ordin n a unui numar complex
- formule trigonometrice pentru sinusul si cosinusul unghiului dublu

Asadar $x_k = ctg \frac{\pi + 2k\pi}{8} \in R, k \in \{0,1,2,3\}$.

Obs. Generalizati luand polinomul $f = (X + i)^{100} + (X - i)^{100}$

Subiectul III

1. Fie functia $f : R \rightarrow R, f(x) = \begin{cases} \frac{1}{x} - \frac{1}{e^x - 1}, & \text{daca } x \neq 0 \\ \frac{1}{2} & \text{daca } x = 0 \end{cases}$.

- a) Sa se arate ca $f(x) > 0$ pentru orice $x \geq 0$.
- b) Sa se arate ca f este continua in punctul $x = 0$.
- c) Sa se studieze derivabilitatea functiei in punctul $x = 0$.

a)

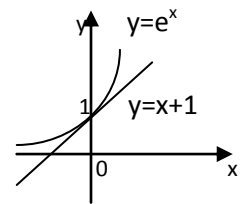
Cum gandim ?

$f(x) = \frac{e^x - 1 - x}{x(e^x - 1)}, x > 0$. Cum $x(e^x - 1) > 0$ pentru $x > 0$ ramane sa aratam ca $e^x - 1 - x > 0$ sau $e^x > 1 + x, x > 0$ inegalitate adevarata (mai mult sau mai puin cunoscuta !). Obs. Aplicand teorema Lagrange functiei $g(x) = e^x$ pe intervalul $[0, x]$ obtinem $e^x - e^0 = xe^c, 0 < c < x$ deci $e^x > x + 1$.

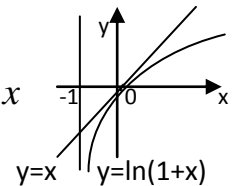
Ce trebuie sa stim ?

- teorema lui Lagrange
- sa retinem inegalitatile:

* $e^x > x + 1$

** $\ln(1 + x) < x$

b)

Cum gandim ?

$$\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - 1 - x}{x(e^x - 1)} \stackrel{0}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - 1}{e^x - 1 + xe^x} \stackrel{0}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x}{e^x(x+2)} = \frac{1}{2}, \quad f(0) = \frac{1}{2}$$

Deci f este continua in $x_0 = 0$.

Ce trebuie sa stim ?

- cazurile de nedeterminare
- regula lui l'Hospital
- conditia de continuitate a unei functii intr-un punct

c)

Cum gandim ?**Varianta 1**

Calculam derivata in punctul $x_0 = 0$ folosind definitia :

$$\begin{aligned} f'(0) &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(x) - f(0)}{x - 0} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x} \left(\frac{e^x - 1 - x}{x(e^x - 1)} - \frac{1}{2} \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{e^x - 1} \cdot \frac{2e^x - xe^x - x - 2}{2x^3} = 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2e^x - xe^x - x - 2}{2x^3} \stackrel{\frac{0}{0}}{=} \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - xe^x - 1}{6x^2} \stackrel{\frac{0}{0}}{=} \stackrel{l'H}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \left(-\frac{xe^x}{12x} \right) = -\frac{1}{12} \end{aligned}$$

Deci functia este derivabila in $x_0 = 0$.

Varianta 2

Calculam derivata in punctele $x \neq 0$ si folosim consecinta teoremei Lagrange:

Pentru $x \neq 0$ avem $f'(x) = -\frac{1}{x^2} + \frac{e^x}{(e^x - 1)^2} = \frac{x^2 e^x - (e^x - 1)^2}{x^2 (e^x - 1)^2}$.

Atunci $f'(0) = \lim_{x \rightarrow 0} f'(x) = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2}{(e^x - 1)^2} \cdot \frac{x^2 e^x - (e^x - 1)^2}{x^4} =$
 $= 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 e^x - (e^x - 1)^2}{x^4}$ si aplicand de patru ori regula lui l'Hospital obtinem
 $f'(0) = -\frac{1}{12}$. Am tinut seama ca f este si continua in $x_0 = 0$.

Ce trebuie sa stim ?

- definitia derivatei intr-un punct
- definitia derivabilitatii unei functii intr-un punct
- limita remarcabila $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - 1}{x} = 1$
- regula lui l'Hospital
- formule de derivare
- consecinta teoremei lui Lagrange

2. Se considera functia $f : \left[0, \frac{\pi}{2} \right] \rightarrow R$, $f(x) = x^2 \sin x$.

a) Sa se arate ca exista numerele reale a, b, c astfel incat functia $F : \left[0, \frac{\pi}{2} \right] \rightarrow R$,
 $F(x) = (ax^2 + b) \cos x + cx \sin x$ sa fie o primitiva a functiei f .

b) Sa se calculeze $\int_{\frac{1}{\pi}}^{\frac{2}{\pi}} f\left(\frac{1}{2x}\right) dx$.

c) Sa se calculeze aria suprafetei plane cuprinse intre graficul functiei f si graficul
 functiei $g : \left[0, \frac{\pi}{2} \right] \rightarrow R$, $g(x) = \pi x - x^2$.

a)

Cum gandim ?

Varianta 1

Avem $F'(x) = 2ax \cos x - (ax^2 + b) \sin x + c \sin x + cx \cos x =$
 $= (2ax + cx) \cos x + (c - ax^2 + b) \sin x$. Identificand coeficientii in relatia
 $F'(x) = f(x)$ obtinem: $a = -1$, $b = c = -2$.

Varianta 2

Avem $\int x^2 \sin x dx = -\int x^2 (\cos x)' dx = -(x^2 \cos x - \int 2x \cos x dx) =$
 $= -x^2 \cos x + 2 \int x (\sin x)' dx = -x^2 \cos x + 2x \sin x + 2 \cos x + C$

Luam constanta zero (trebuia o primitiva) si obtinem $a = -1$, $b = c = -2$.

Ce trebuie sa stim ?

- formule de derivare
- identificarea coeficientilor
- formula de integrare prin parti

b)

Cum gandim ?

Varianta 1

Folosim prima schimbare de variabila.

Notam $t = \frac{1}{2x}$, $dt = t' dt = -\frac{1}{2x^2} dx$, $x = \frac{1}{\pi} \Rightarrow t = \frac{\pi}{2}$

$x = \frac{2}{\pi} \Rightarrow t = \frac{\pi}{4}$. Asadar $\int_{\frac{1}{\pi}}^{\frac{2}{\pi}} f\left(\frac{1}{2x}\right) dx = \int_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} \frac{1}{4x^2} \cdot \sin \frac{1}{2x} dx =$

$= -\frac{1}{2} \int_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} \sin \frac{1}{2x} \cdot \left(-\frac{1}{2x^2}\right) dx = -\frac{1}{2} \int_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} \sin t dt = \frac{1}{2} \cos t \Big|_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} = \frac{1}{2} \cdot \frac{\sqrt{2}}{2} = \frac{\sqrt{2}}{4}$

Varianta 2

Folosim a doua schimbare de variabila.

Notam $x = \frac{1}{2t}$, $dx = x' dt = -\frac{1}{2t^2} dt$, $x = \frac{1}{\pi} \Rightarrow t = \frac{\pi}{2}$

$x = \frac{2}{\pi} \Rightarrow t = \frac{\pi}{4}$. Asadar $\int_{\frac{1}{\pi}}^{\frac{2}{\pi}} f\left(\frac{1}{2x}\right) dx = \int_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} \frac{1}{4x^2} \cdot \sin \frac{1}{2x} dx =$

Ce trebuie sa stim ?

- prima schimbare de variabila in integrala definita
- formulele de integrare a functiilor trigonometrice

- a doua schimbare de variabila

$$= -\int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{4}} t^2 \cdot \frac{1}{2t^2} \sin t dt = -\frac{1}{2} \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{4}} \sin t dt = \frac{1}{2} \cos t \Big|_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{4}} = \frac{1}{2} \cdot \frac{\sqrt{2}}{2} = \frac{\sqrt{2}}{4}$$

c)

Cum gandim ?

Avem

- $\sin x \leq 1 \Rightarrow x^2 \sin x \leq x^2, \quad (1)$
- $x \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow 2x \leq \pi \Rightarrow x \leq \pi - x \Rightarrow x^2 \leq \pi x - x^2, \quad (2)$

Din (1) si (2) rezulta $x^2 \sin x \leq \pi x - x^2$ adica $f(x) \leq g(x), \forall x \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$

$$\text{Atunci } A = \int_0^{\frac{\pi}{2}} (g(x) - f(x)) dx = \int_0^{\frac{\pi}{2}} g(x) dx - \int_0^{\frac{\pi}{2}} f(x) dx =$$

$$= \left(\pi \cdot \frac{x^2}{2} - \frac{x^3}{3} \right) \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} - F(x) \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} = \frac{\pi^3}{12} + 2 - \pi.$$

Ce trebuie sa stim ?

- inegalitatea $-1 \leq \sin x \leq 1, \forall x \in R$
- compararea functiilor
- calculul ariei suprafetei plane cuprinse intre graficele a doua functii continue